

Sociology of Education

Design and Presentation of an Optimal Curriculum Model for Innate Social Education in Elementary School

Habibollah Kord^{1*}, Arezoo Kord², Mokhtar Kord³, Alireza Keykha⁴, Soraya Kord⁵

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
2. MA, Department of English Language Education, Velayat University, Iranshahr, Iran.
3. MA, Department of Balinese Psychology, Vahid Zahedan, Islamic Azad University, Zahedan, Iran.
4. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Tehran, Iran.
5. BA, Department of Persian Literature, Khash Branch, Islamic Azad University, Khash, Iran.

❖ **Corresponding Author Email:** h-kord@cfu.ac.ir

Research Paper

Abstract

Receive: 2024/04/25
Accept: 2024/07/03
Published: 2024/08/28

Keywords:

Curriculum, social education, innate nature, elementary education, teaching methods, assessment methods.

Article Cite:

Kord H, Kord A, Kord M, Keykha A, Kord S. (2024). Design and Presentation of an Optimal Curriculum Model for Innate Social Education in Elementary School, *Sociology of Education*. 10(2): 57-65.

Purpose: This study aimed to design and present an optimal curriculum model for innate social education in elementary school.

Methodology: This research was conducted using a qualitative approach, employing content analysis and document analysis methods. The study's population included teachers and experts in Tehran, selected purposefully. Data were collected through semi-structured interviews, and analysis continued until theoretical saturation was achieved.

Findings: The findings revealed that the goals of innate social education include elements such as thinking and reasoning, honesty and integrity, responsibility, cooperation, and building self-confidence. Additionally, the use of diverse teaching methods, such as interactive learning and learning through games and projects, along with diverse assessment methods like continuous assessment and self-evaluation, were identified as key components in improving students' social education.

Conclusion: The results of this study suggest that to enhance social education in elementary students, curricula should be designed to not only strengthen cognitive skills but also develop social, emotional, and ethical skills. It is recommended that educational policymakers and curriculum designers give greater attention to integrating social and ethical values into elementary school curricula.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

طراحی و ارائه الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت اجتماعی فطری در دوره ابتدایی

حبیب‌الله کرد^{۱*}، آرزو کرد^۲، مختار کرد^۳، علیرضا کیخا^۴، ثریا کرد^۵

۱. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۲. کارشناسی ارشد، گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه ولایت، ایرانشهر، ایران.

۳. کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی بالینی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

۴. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۵. کارشناسی، گروه ادبیات فارسی، واحد خاش، دانشگاه آزاد اسلامی، خاش، ایران.

✉ ایمیل نویسنده مسئول: h-kord@cfu.ac.ir

چکیده	مقاله تحقیقاتی
هدف: این پژوهش با هدف طراحی و ارائه الگویی بهینه برای برنامه‌ی درسی تربیت اجتماعی فطری در دوره‌ی ابتدایی انجام شده است. روش‌شناسی: این پژوهش به‌صورت کیفی و با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و تحلیل اسنادی انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل معلمان و صاحب‌نظران در شهر تهران بود که به‌طور هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شد و تحلیل داده‌ها تا دستیابی به اشباع نظری ادامه یافت. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که اهداف تربیت اجتماعی فطری شامل مواردی همچون تفکر و تعقل، راستگویی و صداقت، مسئولیت‌پذیری، همکاری و تقویت اعتماد به نفس است. همچنین، استفاده از روش‌های تدریس متنوع مانند آموزش تعاملی و یادگیری از طریق بازی و پروژه‌ها، و استفاده از روش‌های ارزیابی متنوع مانند ارزیابی مستمر و خودارزیابی به‌عنوان عناصر کلیدی در بهبود تربیت اجتماعی دانش‌آموزان مورد تأیید قرار گرفت. نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برای بهبود تربیت اجتماعی دانش‌آموزان در دوره‌ی ابتدایی، لازم است برنامه‌های درسی به‌گونه‌ای طراحی شوند که علاوه بر تقویت مهارت‌های شناختی، به توسعه‌ی مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و اخلاقی نیز بپردازند. پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران آموزشی و طراحان برنامه‌های درسی به ادغام ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی در برنامه‌های درسی مدارس ابتدایی توجه بیشتری داشته باشند.	دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۰۶ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۱۳ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۰۷ واژگان کلیدی: برنامه درسی، تربیت اجتماعی، فطرت، آموزش ابتدایی، روش‌های تدریس، روش‌های ارزیابی. استناد مقاله: کرد ج، کرد آ، کرد م، کیخا ع، کرد ث. (۱۴۰۳). طراحی و ارائه الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت اجتماعی فطری در دوره ابتدایی. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۲): ۵۷-۶۵.

<https://doi.org/10.22034/ijes.2021.541983.1184>

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23221445.1401.15.1.1.0>

Creative Commons: CC BY 4.0

مقدمه

آموزش ابتدایی به‌عنوان اولین مرحله‌ی رسمی از نظام آموزشی، نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به شخصیت و توانمندی‌های دانش‌آموزان ایفا می‌کند. در این مرحله، دانش‌آموزان نه‌تنها با مهارت‌های پایه‌ای مانند خواندن، نوشتن و حساب کردن آشنا می‌شوند، بلکه ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی نیز در آن‌ها نهادینه می‌شود (Aqodiah, 2023). از این رو، طراحی و اجرای برنامه‌های درسی مناسب در دوره‌ی ابتدایی از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند تأثیرات بلندمدتی بر زندگی دانش‌آموزان داشته باشد (Ram, 2020; Makrufi & Muhammad Risydan Arum Bagas, 2020; Mahdian et al., 2022; Kafshchian Moghadam et al., 2024; Soltan Mohammadi et al., 2023; & Esmaeili Shad, 2018).

یکی از چالش‌های اساسی در نظام‌های آموزشی مختلف، طراحی و اجرای برنامه‌های درسی است که بتواند نیازهای متنوع دانش‌آموزان را پاسخ دهد و آنان را برای مواجهه با چالش‌های زندگی آینده آماده کند (Khosravi, 2024; Kafshchian Moghadam et al., 2024; Groot-Reuvekamp et al., 2017; Fel Araghi et al., 2024; Mahdian et al., 2022; & Mehrmohammadi, 2023). بر اساس مطالعه‌ای که توسط Arabmomeni و همکاران (۲۰۱۳) در ایران انجام شد، کیفیت برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس ابتدایی نقش مهمی در بهبود سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. این یافته نشان‌دهنده‌ی اهمیت برنامه‌ریزی دقیق و توجه به تمام جنبه‌های آموزشی در دوره‌ی ابتدایی است (Arabmomeni et al., 2013).

در سال‌های اخیر، توجه به مفاهیم و ارزش‌های فرهنگی در برنامه‌های درسی ابتدایی افزایش یافته است. به عنوان مثال، مطالعات نشان داده‌اند که ادغام آموزش‌های محلی و فرهنگ بومی در برنامه‌های درسی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تقویت هویت فرهنگی دانش‌آموزان کمک کند. این رویکرد به ویژه در کشورهایی مانند اندونزی و ایران که دارای تنوع فرهنگی و قومی بالایی هستند، اهمیت بیشتری پیدا کرده است (Tohri et al., 2022).

با توجه به پیشرفت‌های علمی و فناوری در دهه‌های اخیر، نیاز به بازنگری و به‌روزرسانی برنامه‌های درسی مدارس ابتدایی به‌طور مداوم احساس می‌شود (Setyaningsih, 2020). برنامه‌های درسی باید بتوانند به نیازهای آموزشی جامعه‌ی مدرن پاسخ دهند و دانش‌آموزان را برای موفقیت در دنیای دیجیتال آماده کنند (Bezi et al., 2024; Mirshamsi et al., 2024; Saputro, 2024; Soltan Mohammadi et al., 2023). به عنوان مثال، تحقیقاتی که در مورد استفاده از تکنولوژی در آموزش انجام شده‌اند، نشان می‌دهند که برنامه‌های درسی که از فناوری‌های نوین بهره می‌برند، می‌توانند به بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کمک کنند (Koswojo et al., 2022).

از سوی دیگر، اهمیت آموزش ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی در مدارس ابتدایی نیز مورد تأکید قرار گرفته است (Chamot, 1983). معتقد است که برنامه‌های درسی باید نه‌تنها به توسعه‌ی مهارت‌های علمی و شناختی دانش‌آموزان بپردازند، بلکه باید ارزش‌ها و نگرش‌های اخلاقی را نیز در آنان نهادینه کنند. این مسئله به ویژه در جوامعی که با چالش‌های اجتماعی و اخلاقی مختلفی مواجه هستند، از اهمیت بیشتری برخوردار است (Suryarini & Bahtiar, 2021).

به‌طور کلی، مطالعات نشان می‌دهند که برنامه‌های درسی مدارس ابتدایی باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند به تمامی جنبه‌های رشد دانش‌آموزان، اعم از شناختی، عاطفی، اجتماعی و جسمی، پاسخ دهند (Assidiq, 2019). این امر نیازمند یک رویکرد جامع و چندبعدی به آموزش است که در آن نه‌تنها مهارت‌های علمی، بلکه مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی نیز مورد توجه قرار گیرند (Jaca & Lopez-Baroman, 2021).

در پژوهش‌های اخیر، توجه ویژه‌ای به اهمیت ارزیابی و اعتبارسنجی برنامه‌های درسی ابتدایی شده است. به عنوان مثال، Erfan و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای به بررسی اعتبار و قابلیت اعتماد آزمون‌های شناختی پرداختند و نشان دادند که استفاده از مدل‌های ارزیابی معتبر می‌تواند به بهبود کیفیت برنامه‌های درسی کمک کند. این مطالعه همچنین بر اهمیت استفاده از ابزارهای سنجش دقیق و علمی در ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان تأکید دارد (Erfan et al., 2020).

در کنار این موارد، موضوع عدالت آموزشی و فراهم‌سازی فرصت‌های برابر برای تمامی دانش‌آموزان نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (Lestari, 2023; Godfrey, 2007). در مطالعه‌ای که به بررسی تلاش‌های Cyril Jackson برای ایجاد مدارس مرتبط با نیازهای جامعه در استرالیا پرداخت، نشان داد که توجه به عدالت آموزشی و فراهم‌سازی شرایط مناسب برای دانش‌آموزان مناطق محروم می‌تواند تأثیرات مثبتی بر توسعه‌ی اجتماعی و اقتصادی جوامع داشته باشد (Godfrey, 2007).

در ایران، با اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تلاش‌های زیادی برای بهبود کیفیت برنامه‌های درسی و آموزش در دوره‌ی ابتدایی صورت گرفته است. این سند بر اهمیت توجه به نیازهای تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان و ادغام ارزش‌های فرهنگی و دینی در برنامه‌های درسی تأکید دارد (Arabmomeni et al., 2013). از سوی دیگر، پژوهش‌های داخلی نشان می‌دهند که یکی از چالش‌های اساسی در اجرای این برنامه‌ها، کمبود منابع مالی و انسانی مناسب است که می‌تواند مانع از دستیابی به اهداف تعیین‌شده در سند تحول بنیادین شود (Makrufi & Muhammad Risydan Arum Bagas, 2020).

در نتیجه، طراحی و اجرای برنامه‌های درسی در مدارس ابتدایی نیازمند توجه به تمامی جنبه‌های رشد و توسعه‌ی دانش‌آموزان است. برنامه‌های درسی باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند نه‌تنها مهارت‌های علمی و شناختی، بلکه ارزش‌ها و نگرش‌های اخلاقی و اجتماعی را نیز در دانش‌آموزان تقویت کنند (Groot-Reuvekamp et al., 2017; et al., 2017). همچنین، استفاده از تکنولوژی‌های نوین و ابزارهای ارزیابی معتبر می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان کمک کند (Saputro, 2024).

با توجه به تنوع فرهنگی و اجتماعی در کشور ایران، ادغام ارزش‌ها و آموزه‌های محلی در برنامه‌های درسی می‌تواند به تقویت هویت فرهنگی دانش‌آموزان و بهبود کیفیت آموزش منجر شود. همچنین، توجه به عدالت آموزشی و فراهم‌سازی فرصت‌های برابر برای تمامی دانش‌آموزان، از جمله دانش‌آموزان مناطق محروم، می‌تواند به

توسعه‌ی پایدار و کاهش نابرابری‌های اجتماعی کمک کند. در نهایت، با توجه به چالش‌های موجود در نظام آموزشی ایران، به‌ویژه در دوره‌ی ابتدایی، لازم است که سیاست‌گذاران آموزشی به تدوین و اجرای برنامه‌های درسی جامع و منسجم بپردازند که بتوانند تمامی نیازهای آموزشی، تربیتی و اجتماعی دانش‌آموزان را پوشش دهند. از این رو، این پژوهش با هدف طراحی و ارائه الگویی بهینه برای برنامه‌ی درسی تربیت اجتماعی فطری در دوره‌ی ابتدایی انجام شده است.

روش‌شناسی

این پژوهش به‌صورت کیفی در تهران انجام شده است و هدف آن بررسی عمیق تجربیات و دیدگاه‌های مشارکت‌کنندگان در زمینه موضوع مورد مطالعه می‌باشد. جامعه آماری شامل صاحب‌نظران و معلمین شهر تهران بود که به‌طور مستقیم با موضوع پژوهش در ارتباط بودند و توانایی ارائه اطلاعات مرتبط و معتبر را داشتند. نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند از میان این گروه‌ها انجام شد و انتخاب مشارکت‌کنندگان تا زمانی ادامه یافت که اشباع نظری حاصل گردید؛ یعنی تا زمانی که داده‌های جدید به توسعه یا تغییر مفاهیم منجر نمی‌شدند.

داده‌های پژوهش از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته جمع‌آوری شد. هر مصاحبه با استفاده از یک راهنمای مصاحبه که شامل سؤالات باز بود، انجام شد. این راهنما بر اساس مبانی نظری پژوهش تهیه شده و در طول پژوهش به‌منظور استخراج اطلاعات عمیق‌تر و روشن‌تر از پاسخ‌های مشارکت‌کنندگان، مورد بازبینی و اصلاح قرار گرفت. مصاحبه‌ها به صورت حضوری و در مواقعی که امکان‌پذیر نبود، به‌صورت تلفنی یا آنلاین انجام شد. مدت زمان هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه بود و تمامی مصاحبه‌ها با رضایت مشارکت‌کنندگان ضبط و سپس به‌طور کامل پیاده‌سازی شد.

داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها به روش تحلیل محتوای کیفی مورد بررسی قرار گرفتند. ابتدا داده‌های جمع‌آوری‌شده به‌طور کامل خوانده و مطالعه شدند و سپس کدگذاری اولیه انجام شد. در مرحله بعد، کدهای مشابه با هم دسته‌بندی شده و مفاهیم اصلی استخراج گردید. این فرایند به صورت مداوم و با توجه به اطلاعات جدید به‌دست‌آمده از مصاحبه‌های بعدی، بازبینی و اصلاح شد. در نهایت، مقوله‌های اصلی پژوهش بر اساس مفاهیم استخراج‌شده تشکیل شدند و نتایج نهایی از طریق ترکیب و تحلیل این مقوله‌ها ارائه گردید.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۱۶ نفر از معلمین و صاحب‌نظران در شهر تهران به‌عنوان مشارکت‌کنندگان انتخاب شدند. از این تعداد، ۹ نفر زن (۵۶٫۲۵٪) و ۷ نفر مرد (۴۳٫۷۵٪) بودند. میانگین سنی مشارکت‌کنندگان ۳۸ سال بود، که کمترین سن ۲۸ سال و بیشترین سن ۵۲ سال بود. همچنین، از نظر میزان تحصیلات، ۱۰ نفر از مشارکت‌کنندگان دارای مدرک کارشناسی ارشد (۶۲٫۵٪) و ۶ نفر دارای مدرک دکتری (۳۷٫۵٪) بودند. از نظر سابقه کاری، ۵ نفر از مشارکت‌کنندگان بین ۵ تا ۱۰ سال (۳۱٫۲۵٪)، ۷ نفر بین ۱۰ تا ۱۵ سال (۴۳٫۷۵٪)، و ۴ نفر بیش از ۱۵ سال سابقه کاری (۲۵٪) داشتند. این توزیع نشان‌دهنده تنوع در تجربه و تخصص مشارکت‌کنندگان است که در تحلیل داده‌ها مورد توجه قرار گرفت.

جدول ۱. نتایج تجزیه و تحلیل کیفی داده‌ها

مفاهیم (کدهای باز)	زیرمجموعه‌ها	دسته‌ها
تحلیل مسائل، خلاقیت، استدلال منطقی	تفکر و تعقل	اهداف
صداقت در ارتباطات، پرهیز از دروغ، امانت‌داری	راستگویی و صداقت	
قبول مسئولیت، انجام تعهدات، پاسخگویی	مسئولیت‌پذیری	
کار گروهی، تقسیم وظایف، کمک به دیگران	همکاری	
خودباوری، شناسایی نقاط قوت، پذیرش چالش‌ها	تقویت اعتماد به نفس	
شناخت فرهنگ‌ها، درک نقش‌های اجتماعی، مشارکت در جامعه	آشنایی با محیط اجتماعی	محتوا
رعایت حقوق دیگران، احترام به والدین، پرهیز از غیبت	آموزش اصول اخلاقی	
پذیرش نقد، تحلیل منطقی انتقادات، خودبازبینی	تقویت روحیه انتقادپذیری	
بازیافت، صرفه‌جویی در منابع، احترام به طبیعت	حفظ محیط زیست	
برابری حقوقی، مبارزه با تبعیض، کمک به نیازمندان	شناخت عدالت اجتماعی	
رعایت قوانین، وقت‌شناسی، احترام به قوانین	نظم و انضباط	
پرسش و پاسخ، کار گروهی، نقش‌آفرینی در سناریوها	آموزش تعاملی	روش‌های تدریس
بازی‌های آموزشی، شبیه‌سازی، داستان‌گویی	یادگیری از طریق بازی	

تحقیق گروهی، ارائه پروژه، مرور کار دیگران	آموزش مبتنی بر پروژه	
آزمایشات، کارگاه‌های عملی، یادگیری در محیط واقعی	تدریس تجربی	
بازخورد هفتگی، تکالیف پی‌درپی، مشاهده عملکرد در طول ترم	ارزیابی مستمر	روش‌های ارزیابی
ارائه نهایی، گزارش پروژه، بحث و تحلیل نتایج	ارزیابی مبتنی بر پروژه	
نمره‌دهی به همکاری، ارزیابی نقش‌ها، تحلیل نتایج گروهی	ارزیابی عملکرد گروهی	
گزارش خود، ارزیابی نقاط ضعف و قوت شخصی، برنامه‌ریزی برای بهبود	خودارزیابی	
ترکیب امتحانات کتبی، شفاهی و عملی، ارزیابی چندجانبه	ارزیابی ترکیبی	

اهداف:

اولین زیرمجموعه از دسته اهداف به «تفکر و تعقل» اختصاص دارد. این زیرمجموعه شامل مفاهیمی چون تحلیل مسائل، خلاقیت و استدلال منطقی است. یکی از مصاحبه‌شوندگان در این رابطه بیان کرد: «دانش‌آموزان باید یاد بگیرند که چگونه به‌طور مستقل فکر کنند و مسائل را تحلیل کنند.» زیرمجموعه دوم «راستگویی و صداقت» است که شامل مفاهیمی همچون صداقت در ارتباطات، پرهیز از دروغ و امانت‌داری می‌باشد. به عنوان مثال، یکی از معلمان اظهار داشت: «راستگویی باید به‌عنوان یک اصل غیرقابل چشم‌پوشی در آموزش کودکان باشد.» سومین زیرمجموعه «مسئولیت‌پذیری» می‌باشد که مفاهیمی مانند قبول مسئولیت، انجام تعهدات و پاسخگویی را شامل می‌شود. یک صاحب‌نظر عنوان کرد: «مسئولیت‌پذیری چیزی است که باید از کودکی در دانش‌آموزان تقویت شود.» زیرمجموعه بعدی «همکاری» است که کار گروهی، تقسیم وظایف و کمک به دیگران را در بر می‌گیرد. یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: «همکاری در محیط مدرسه باعث می‌شود کودکان مهارت‌های اجتماعی را بهتر یاد بگیرند.» آخرین زیرمجموعه این دسته «تقویت اعتماد به نفس» است که شامل خودباوری، شناسایی نقاط قوت و پذیرش چالش‌ها است. به عنوان مثال، یکی از معلمان بیان کرد: «دانش‌آموزانی که اعتماد به نفس دارند، در مواجهه با مشکلات عملکرد بهتری دارند.»

محتوا:

اولین زیرمجموعه از دسته محتوا «آشنایی با محیط اجتماعی» می‌باشد که شامل شناخت فرهنگ‌ها، درک نقش‌های اجتماعی و مشارکت در جامعه است. یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشت: «دانش‌آموزان باید بدانند که بخشی از یک جامعه بزرگتر هستند و نقش خود را در آن بفهمند.» زیرمجموعه دوم «آموزش اصول اخلاقی» است که مفاهیمی چون رعایت حقوق دیگران، احترام به والدین و پرهیز از غیبت را در بر می‌گیرد. یک معلم اظهار کرد: «آموزش اخلاقی باید بخش جدایی‌ناپذیر از محتوای درسی باشد تا دانش‌آموزان به ارزش‌های اخلاقی پایبند باشند.» سومین زیرمجموعه «تقویت روحیه انتقادپذیری» است که پذیرش نقد، تحلیل منطقی انتقادات و خودبازبینی را شامل می‌شود. یکی از معلمان بیان کرد: «دانش‌آموزان باید بیاموزند که انتقادات سازنده را بپذیرند و از آن برای بهبود خود استفاده کنند.» زیرمجموعه بعدی «حفظ محیط زیست» است که مفاهیمی مانند بازیافت، صرفه‌جویی در منابع و احترام به طبیعت را شامل می‌شود. به عنوان مثال، یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: «حفظ محیط زیست باید از سنین پایین در دانش‌آموزان نهادینه شود.» آخرین زیرمجموعه این دسته «شناخت عدالت اجتماعی» می‌باشد که برابری حقوقی، مبارزه با تبعیض و کمک به نیازمندان را در بر می‌گیرد. یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشت: «دانش‌آموزان باید درک کنند که عدالت اجتماعی چیست و چگونه می‌توانند به تحقق آن کمک کنند.»

روش‌های تدریس:

اولین زیرمجموعه از دسته روش‌های تدریس «آموزش تعاملی» می‌باشد که شامل پرسش و پاسخ، کار گروهی و نقش‌آفرینی در سناریوها است. یکی از معلمان در این رابطه بیان کرد: «روش‌های تعاملی باعث می‌شود دانش‌آموزان بهتر درگیر مطالب شوند و یادگیری عمیق‌تری داشته باشند.» زیرمجموعه دوم «یادگیری از طریق بازی» است که شامل بازی‌های آموزشی، شبیه‌سازی و داستان‌گویی می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشت: «بازی‌ها می‌توانند ابزاری قدرتمند برای آموزش مفاهیم پیچیده باشند.» سومین زیرمجموعه «آموزش مبتنی بر پروژه» است که تحقیق گروهی، ارائه پروژه و مرور کار دیگران را در بر می‌گیرد. به عنوان مثال، یکی از معلمان گفت: «پروژه‌های گروهی به دانش‌آموزان کمک می‌کند که مهارت‌های تحقیقاتی و ارائه‌ای خود را تقویت کنند.» زیرمجموعه بعدی «تدریس تجربی» می‌باشد که شامل آزمایشات، کارگاه‌های عملی و یادگیری در محیط واقعی است. یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار کرد: «تجربه‌های عملی بهترین راه برای یادگیری و تثبیت مفاهیم است.»

روش‌های ارزیابی:

اولین زیرمجموعه از دسته روش‌های ارزیابی «ارزیابی مستمر» است که شامل بازخورد هفتگی، تکالیف پی‌درپی و مشاهده عملکرد در طول ترم می‌باشد. یکی از معلمان اظهار داشت: «ارزیابی مستمر باعث می‌شود که دانش‌آموزان همواره در مسیر یادگیری باشند و نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کنند.» زیرمجموعه دوم «ارزیابی

مبتنی بر پروژه» است که شامل ارائه نهایی، گزارش پروژه و بحث و تحلیل نتایج می‌شود. یکی از مصاحبه‌شوندگان گفت: «پروژه‌ها فرصت مناسبی برای ارزیابی جامع‌تر و دقیق‌تر دانش‌آموزان فراهم می‌کنند.» سومین زیرمجموعه «ارزیابی عملکرد گروهی» است که نمره‌دهی به همکاری، ارزیابی نقش‌ها و تحلیل نتایج گروهی را در بر می‌گیرد. به عنوان مثال، یکی از معلمان بیان کرد: «ارزیابی گروهی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا هم درک بهتری از کار گروهی پیدا کنند و هم نقش خود را بهتر بشناسند.» زیرمجموعه چهارم «خودارزیابی» است که شامل گزارش خود، ارزیابی نقاط ضعف و قوت شخصی و برنامه‌ریزی برای بهبود می‌باشد. یکی از مصاحبه‌شوندگان اظهار داشت: «خودارزیابی به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد که خودشان را بهتر بشناسند و روی نقاط ضعف خود کار کنند.» آخرین زیرمجموعه این دسته «ارزیابی ترکیبی» می‌باشد که شامل ترکیب امتحانات کتبی، شفاهی و عملی و ارزیابی چندجانبه است. یکی از معلمان گفت: «ارزیابی ترکیبی می‌تواند یک دید جامع‌تر از توانایی‌های دانش‌آموزان ارائه دهد.»

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که برنامه‌های درسی در دوره‌ی ابتدایی باید به گونه‌ای طراحی شوند که علاوه بر تقویت مهارت‌های شناختی دانش‌آموزان، به پرورش مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و اخلاقی آن‌ها نیز بپردازند. بر اساس نتایج، اهداف تربیت اجتماعی فطری در این پژوهش شامل مواردی مانند تفکر و تعقل، راستگویی و صداقت، مسئولیت‌پذیری، همکاری و تقویت اعتماد به نفس است. این اهداف باید در قالب اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و روش‌های ارزیابی در برنامه‌های درسی گنجانده شوند تا بتوانند تربیت اجتماعی دانش‌آموزان را به‌طور کامل پوشش دهند.

یافته‌های این پژوهش با مطالعات پیشین همخوانی دارد که نشان می‌دهند تقویت مهارت‌های اجتماعی و اخلاقی در مدارس ابتدایی نقش بسیار مهمی در شکل‌دهی به شخصیت دانش‌آموزان دارد (Aqodiah, 2023; Tohri et al., 2022). برای مثال، Chamot (1983) تأکید می‌کند که برنامه‌های درسی باید به‌طور جامع به توسعه مهارت‌های شناختی و اخلاقی بپردازند تا دانش‌آموزان بتوانند در آینده به شهروندان مسئولیت‌پذیر و اخلاق‌مدار تبدیل شوند (Chamot, 1983). این مطالعه نیز نشان داد که آموزش ارزش‌های اخلاقی مانند صداقت و مسئولیت‌پذیری باید به‌عنوان بخشی اساسی از برنامه‌های درسی در نظر گرفته شود.

همچنین، نتایج این پژوهش نشان داد که استفاده از روش‌های تدریس متنوع و پویا مانند آموزش تعاملی، یادگیری از طریق بازی و آموزش مبتنی بر پروژه می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تقویت یادگیری دانش‌آموزان کمک کند. این یافته‌ها با مطالعات Henning (2005) و King (2005) همخوانی دارد که نشان می‌دهند استفاده از روش‌های تدریس متنوع و تعاملی می‌تواند به افزایش مشارکت دانش‌آموزان و بهبود عملکرد تحصیلی آن‌ها منجر شود (Henning & King, 2005). استفاده از بازی‌ها و پروژه‌ها در تدریس، علاوه بر تقویت مهارت‌های شناختی، می‌تواند به تقویت مهارت‌های اجتماعی و همکاری دانش‌آموزان نیز کمک کند (Assidiq, 2019).

در بخش ارزیابی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که استفاده از روش‌های ارزیابی متنوع مانند ارزیابی مستمر، ارزیابی مبتنی بر پروژه و خودارزیابی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و ارزیابی دقیق‌تر عملکرد دانش‌آموزان منجر شود. این نتایج با مطالعات Erfan (۲۰۲۰) همسو است که نشان می‌دهند استفاده از مدل‌های ارزیابی متنوع و معتبر می‌تواند به بهبود کیفیت برنامه‌های درسی و افزایش دقت ارزیابی‌ها کمک کند (Erfan et al., 2020). همچنین، این مطالعه نشان داد که خودارزیابی به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد که نقاط ضعف و قوت خود را بهتر شناسایی کنند و برنامه‌ریزی مناسبی برای بهبود عملکرد خود داشته باشند (Chamot, 1983).

همچنین، یافته‌های پژوهش نشان داد که استفاده از محتوای آموزشی که ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی را تقویت کند، می‌تواند به بهبود تربیت اجتماعی دانش‌آموزان کمک کند. این یافته‌ها با مطالعات Lidyawati (2023) همخوانی دارد که نشان می‌دهند ادغام آموزش‌های اخلاقی و اجتماعی در برنامه‌های درسی می‌تواند به بهبود رفتارهای اجتماعی و اخلاقی دانش‌آموزان منجر شود (Lidyawati, 2023). این مطالعه تأکید می‌کند که آموزش ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی باید به‌عنوان بخشی اساسی از برنامه‌های درسی در نظر گرفته شود تا بتواند به شکل‌دهی به شخصیت دانش‌آموزان کمک کند.

به‌طور کلی، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برنامه‌های درسی در دوره ابتدایی باید به گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند تمامی جنبه‌های رشد دانش‌آموزان را پوشش دهند. این شامل تقویت مهارت‌های شناختی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی است. استفاده از روش‌های تدریس متنوع و تعاملی، محتواهای آموزشی که ارزش‌های اجتماعی و اخلاقی را تقویت کنند، و روش‌های ارزیابی متنوع و معتبر می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تربیت دانش‌آموزان کمک کند (Aqodiah, 2023; Arabmomeni et al., 2022).

یکی از محدودیت‌های اصلی این پژوهش، محدودیت در نمونه‌گیری بود. به دلیل محدودیت‌های زمانی و منابع، تنها از معلمان و صاحب‌نظران شهر تهران به‌عنوان مشارکت‌کنندگان استفاده شد و این ممکن است به محدودیت در تعمیم‌پذیری نتایج به سایر مناطق کشور منجر شود. همچنین، روش کیفی مورد استفاده در این پژوهش به‌طور ذاتی به محدودیت‌هایی مانند احتمال تأثیر تعصبات محقق و تحلیل‌های ذهنی منجر می‌شود. اگرچه تلاش شد که با استفاده از تحلیل محتوای کیفی و روش‌های معتبر تحلیل، این تعصبات کاهش یابد، اما امکان حذف کامل این تأثیرات وجود ندارد.

با توجه به محدودیت‌های این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که در تحقیقات آینده نمونه‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تری از مشارکت‌کنندگان از مناطق مختلف کشور مورد مطالعه قرار گیرد تا بتوان نتایج را به‌طور وسیع‌تری تعمیم داد. همچنین، استفاده از روش‌های ترکیبی (کیفی و کمی) می‌تواند به ارائه دیدگاه‌های جامع‌تر و دقیق‌تری از تأثیرات برنامه‌های درسی در تربیت اجتماعی دانش‌آموزان کمک کند. علاوه بر این، مطالعات آینده می‌توانند به بررسی تأثیرات بلندمدت برنامه‌های درسی در تربیت اجتماعی و شخصیتی دانش‌آموزان بپردازند تا بتوانند نتایج پایدارتری ارائه دهند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، توصیه می‌شود که سیاست‌گذاران آموزشی و طراحان برنامه‌های درسی توجه بیشتری به ادغام ارزش‌های اخلاقی و اجتماعی در برنامه‌های درسی مدارس ابتدایی داشته باشند. همچنین، استفاده از روش‌های تدریس متنوع و تعاملی مانند یادگیری از طریق بازی و پروژه‌های گروهی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تقویت مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان کمک کند. علاوه بر این، توصیه می‌شود که معلمان از روش‌های ارزیابی متنوع و معتبر مانند ارزیابی مستمر و خودارزیابی استفاده کنند تا بتوانند دیدگاه‌های جامع‌تری از عملکرد دانش‌آموزان به دست آورند و به بهبود مستمر آنان کمک کنند.

تشکر و قدرانی

بدین وسیله پژوهشگران از شرکت‌کنندگان در پژوهش به دلیل مشارکت فعال در پژوهش و از مسئولان آن‌ها به دلیل موافقت جهت انجام پژوهش و انجام پرسشنامه تقدیر و تشکر می‌شود.

References

- Aqodiah, A. (2023). Teachers' Perceptions in Educational Concepts (Study on Independent Learning Application at MIN 1 Mataram). *Sicee*, 1(0), 320. [DOI]
- Arabmomeni, A., Iravani, M. R., Momeni, K., & Jannesari, H. (2013). A Social Work Study on Quality on Quality of Physical Education Programs in Primary Schools: A Case Study of Governmental and Non-for-Profit Schools in City of Esfahan, Iran. *Management Science Letters*, 3(3), 943-948. [DOI]
- Assidiq, M. R. (2019). Malaria Content in Elementary School Curriculum in Supporting Integrated Vector Management for the Elimination of Malaria in Purworejo District. *International Journal of English Literature and Social Sciences*, 4(1), 193-197. [DOI]
- Bezi, A., Fakoori, H., Bayani, A. A., & Saemi, H. (2024). Design and Validation of an Environmental Education Curriculum Model for Higher Education Based on the "Aker" Approach [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 79-90. [DOI]
- Chamot, A. U. (1983). Toward a Functional ESL Curriculum in the Elementary School. *Tesol Quarterly*, 17(3), 459. [DOI]
- Erfan, M., Maulyda, M. A., Ermiana, I., Hidayati, V. R., & Widodo, A. (2020). Validity and Reliability of Cognitive Tests Study and Development of Elementary Curriculum Using Rasch Model. *Psychology Evaluation and Technology in Educational Research*, 3(1), 26-33. [DOI]
- Fel Araghi, A., Azodolmolki, S., & Hosseini Mirsafi, A. A. (2024). Design and Validation of a Curriculum Model Based on Positive Education Approach in Iran's Secondary Education [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(1), 179-188. [DOI]
- Godfrey, J. I. (2007). Sowing Seeds for Development: Cyril Jackson's Attempts to Establish Relevant Schooling in a Rural Setting in Western Australia, 1896 1903. *History of Education Review*, 36(2), 33-45. [DOI]
- Groot-Reuvekamp, M. d., Ros, A., & Boxtel, C. v. (2017). Improving Elementary School Students' Understanding of Historical Time: Effects of Teaching With "Timewise". *Theory & Research in Social Education*, 46(1), 35-67. [DOI]
- Henning, M. B., & King, K. (2005). Implementing STS Curriculum: From University Courses to Elementary Classrooms. *Bulletin of Science Technology & Society*, 25(3), 254-259. [DOI]
- Jaca, C. A. L., & Lopez-Baroman, J. L. (2021). Challenges and Extent of Readiness Among Teachers in the Implementation of the Kindergarten Curriculum in Select Public Elementary Schools in the Philippines. *International Journal of Elementary Education*, 10(4), 134. [DOI]
- Kafshchian Moghadam, A., Maleki, H., & Sadeghi, A. (2024). Designing a Citizenship Rights Curriculum Model for the Second Period of Elementary Education [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 7(2), 1-7. [DOI]
- Khosravi, R. A., & Mehrmohammadi, M. (2023). Design and Validation of Decentering Schemes for Decision-Making about Curriculum Based on Schwab's Theory and Features of the Curriculum Development System in Iran. *ias-e-idje*, 6(1), 12-30. [DOI]
- Koswojo, J., Wirjawan, J. V., & Herwinarso. (2022). Development of Science Experiment Media Kits for Elementary School Students. *Journal of Physics Conference Series*, 2193(1), 012069. [DOI]
- Lestari, N. A. P. (2023). Policy Analysis of the Implementation of Merdeka Curriculum in Elementary School. *International Journal of Elementary Education*, 7(4), 567-575. [DOI]
- Lidyawati, R. (2023). The Concept of Aqidah Akhlak Education Curriculum in Forming Istiqamah Character of Elementary School Students. *Qalamuna Jurnal Pendidikan Sosial Dan Agama*, 15(2), 757-766. [DOI]
- Mahdian, R., Poushaneh, K., Rezazadeh, H. R., & Maleki, H. (2022). Designing a National Identity Curriculum Model for the Second Elementary Grade. *ias-e-idje*, 5(3), 128-141. [DOI]
- Makrufi, A. D., & Muhammad Risydan Arum Bagus, P. (2020). The Multiple Intelligences Dimension in Indonesia's Religious Education. *Al-Hayat Journal of Islamic Education*, 4(2), 138. [DOI]
- Mirshamsi, H., Mohammadi Ahmad Abadi, N., & Alizadeh Asli, A. (2024). Identifying the Dimensions and Components of the Play-Based Curriculum in the Preschool Period based on the Montessori Theory. *Sociology of Education*, 10(1), 141-151. [DOI]
- Ram, N., & Esmaeili Shad, B. (2018). Comparison of Academic Procrastination and Academic Engagement of Rural and Urban Students in Bojnourd City [Research Article]. *Iranian Journal of Educational Sociology*, 1(10), 161-170. [DOI]
- Saputro, N. D. (2024). Designing a Hybrid E-Dian Application to Increase the Effectiveness of IPAS Learning in Elementary Schools: Web and Android-Based System Design Approach. *Kne Social Sciences*. [DOI]
- Setyaningsih, E. (2020). Adapting Elementary School Curriculum Innovation in Line by 4IR and Cultures. [DOI]
- Soltan Mohammadi, Z., Sharifian, L., Moradi, S., & Araghi, A. (2023). Identifying the Dimensions and Components of Education based on Flipped Learning in Elementary School. *ias-e-idje*, 6(2), 45-53. [DOI]
- Suryarini, D. Y., & Bahtiar, R. S. (2021). Exploring Self-Reflection Practice as a Means to Self-Development for Student Teacher of Elementary School Education Study Program. *Primaryedu - Journal of Primary Education*, 5(1), 88. [DOI]

- Syahrial, S., Asrial, A., Sabil, H., Kurniawan, D. A., Perdana, R., & Alfiana, R. (2022). Content Analysis of Character Values: Theme 7 Sub-Theme 2 Curriculum 2013 Textbook Revised Edition 2017 Grade v Elementary School. *Indonesian Journal of Primary Education*, 6(1), 66-77. [DOI]
- Tohri, A., Rasyad, A., Sururuddin, M., & Istiqlal, L. M. (2022). The Urgency of Sasak Local Wisdom-Based Character Education for Elementary School in East Lombok, Indonesia. *International Journal of Evaluation and Research in Education (Ijere)*, 11(1), 333. [DOI]

